

Постаці гісторыі

АХОЎНІКІ З СЯРЭДНЯВЕЧЧА...

Усе яны імкнуліся да росквіту сваіх гарадоў. Два праекты прайшлі неабходныя ўзгадненні і знаходзяцца ў стадыі рэалізацыі. Манументы Гедыміну і Сапегу будуць устаноўлены сёлета, помнік Канстанціну Астрожскаму — налета.

ГЕДЫМІН-ВЕРШНІК

Велічная постаць ужо існуе ў натуральную велічыню, але пакуль з гліны. Канчаткова помнік будзе адліты з бронзы на Мінскім мастацкім камбінаце.

— Усяго было прадстаўлена каля 30 эскізаў, якія выстаўляліся ў галерэі Лідскага замка, — расказалі іх аўтары — прафесійныя скульптары з Гродна, Ліды, Мінска, Віцебска — у аддзеле культуры Лідскага райвыканкама.

Пры выбары канчатковага варыянта ўлічвалася некалькі крытэрыяў. Помнік павінен адпавядаць гістарычнай эпосе — XIV стагоддзю. Таму звярталася ўвага на адзенне князя, сімвалы яго праўлення, конскія даспехі. Адным з крытэрыяў была ўмова, каб скульптура арганічна глядзелася ў гарадскім асяроддзі. А месца для яе вызначана на скрыжаванні вуліц Грунвальдскай і Замкавай, дзе Лідскі замак суседнічае з гарадской архітэктурай.

Вось толькі не ўсе эксперты пагадзіліся з суадносінамі замка і помніка. Напрыклад, старшы навуковы супрацоўнік Лідскага гістарычна-мастацкага музея Валерый Сліўкін хацеў бы бачыць Гедыміна, які нібыта вязджае з замка. Але такой задумцы не адпавядаюць маштабныя памеры вершніка. Да таго ж вышыня пастамента звязана з антывандальнымі патрабаваннямі да манумента.

Дарэчы, ідэю помніка Гедыміну Валерый Васілевіч прапанаваў яшчэ 20 гадоў таму і спадзяваўся, што яго мара здзейсніцца ў найлепшым выпадку да 700-годдзя Ліды ў 2023 годзе.

— Гэта важна, што гістарычныя асобы «ажываюць» у манументах. А Гедымін не толькі заснавальнік замка і нашага горада, ён яшчэ і вялікі літоўскі князь, — кажа Валерый Сліўкін.

Пераможцам конкурсу стаў эскіз помніка, які прадставілі **скульптары Вольга НЯЧАЙ і Сяргей АГАНАЎ**, дарэчы, ураджэнец Ліды.

— Над канчатковым варыянтам мы працавалі даволі доўга, бо даводзілася ляпіць кожную мадэль, каб іх можна было параўнаць, — расказаў карэспандэнту «Лідскай газеты» Сяргей Аганаў. — Кожны эскіз, а іх было з дзясятка, узгадняўся з эксперт-

ным саветам, і так доўжылася да той пары, пакуль мадэль не зацвердзілі канчаткова. Затым яна была вылеплена з гліны ў натуральную велічыню.

Таксама скульптар паведаміў, што значную дапамогу аказаў археолаг Мікалай Плавінскі, які зрабіў гістарычнае абгрунтаванне элементаў зброі і конскай вупражы. І калі эксперты пачалі спрачацца наконт таго, ці была ў той час дыядэма, якая прысутнічае на скульптуры, менавіта ён даказаў, што так. Бо падобная дыядэма была знойдзена падчас раскопак у Швецыі, адпаведна і Гедымін мог насіць такую. А ўвогуле аўтары не ставілі мэты стварыць гістарычны манекен, а рабілі эмацыянальны вобраз, мастацкі твор, у якім кожны можа ўбачыць нешта сваё.

Некалькі месяцаў спатрэбілася на тое, каб зляпіць з гліны 6-метровую скульптуру. Зараз пачынаецца этап адліўкі помніка з бронзы, які плануецца завяршыць у жніўні. Потым скульптуру вагой у тры тоны паднімуць кранам і ўсталююць на пастамент. Ён будзе абліцаваны бардова-шэрым гранітам пад колер Лідскага замка. Камень прывезлі з Ладажскага радовішча.

Урачыстае адкрыццё помніка адбудзецца 7 верасня падчас святкавання ў Лідзе Дня горада. Манумент вялікаму князю Гедыміну абячае стаць яшчэ адной візітоўкай горада і цікавым турыстычным аб'ектам.

— Гэта дабіна павагі заснавальніку горада, дзяржаўнаму дзеячу, які змог аб'яднаць народы розных культур і моў Вялікага Княства Літоўскага і з'явіўся яркім прыкладам мудрага правіцеля-патрыёта, сімвалам адзінства і справядлівасці, — падкрэсліў **намеснік старшыні Лідскага райвыканкама Віктар ПРАНЮК**.

САПЕГА СА СКРУТКАМ СТАТУТА

Такая скульптура з'явіцца ў Слоніме. Сёлета, 1 верасня, у горадзе адбудзецца значная падзея — тут пройдзе Дзень беларускай пісьменнасці. Слонім стане 26-й сталіцай традыцыйнага рэспубліканскага свята. І адным з ключавых момантаў будзе адкрыццё помніка Льву Сапегу. Выдатны дзяржаўны дзеяч, віленскі ваявода і вялікі гетман Вялікага Княства Літоўскага — адзін з аўтараў Статута ВКЛ і прыхільнік беларускай мовы, — ён стаў правіць горадам у другой палове XVI стагоддзя. Па яго просьбе Слонім у 1591 годзе атрымаў магдэбургскае права і герб — льва, які трымае залатую стралу.

Постаць старажытнага правіцеля Слоніма вырашылі ўвасобіць у бронзе. Не абышлося без конкурснага адбору, у якім удзельнічалі каля дзсяці работ. Перамог калектыў аўтараў у складзе Івана Міско, Уладзіміра Піпіна, Сяргея Логвіна. Гістарычная постаць, па іх задумцы, стаіць у поўны рост, а ў руках трымае скрутак Статута і булаву — сімвал улады.

Дарэчы, Іван Міско — ураджэнец Слонішчыны, ён з'яўляецца ганаровым грамадзянінам райцэнтра. Гэта будзе яго першы твор для сваіх землякоў.

Як стала вядома, зараз вядзецца работа над каркасам, які потым будзе адліты з бронзы. Гэта робіцца часткамі, затым іх зварваюць, загладжваюць швы. Манумент прывязуць у горад у гатовым выглядзе, ён будзе ўстаноўлены на плошчы Леніна. Зараз вядуцца апошнія ўзгадненні па канкрэт-

ным месцы ўстаноўкі помніка. Дарэчы, у Слоніме ёсць плошча, якая названа ў гонар Сапегі.

Што датычыцца пастамента, гэтую работу вядзе Слонінская гарадская ЖКГ, якая выступае заказчыкам па будаўніцтве і ўстаноўцы манумента. У гаспадарцы адзначылі, што на дадзеным этапе ідзе распрацоўка праектна-каштарыснай дакументацыі, і нават паведамілі канкрэтны тэрмін выканання работ — сярэдзіна жніўня.

Згодна з канчатковым вынікам, «рост» Сапегі будзе дасягаць 3,2 метра. А вышыня пастамента — каля метра.

У Беларусі бронзавы манумент Льву Сапегу ўстаноўлены таксама ў Лепелі Віцебскай вобласці, а ў вёсцы Астроўна Бешанковіцкага раёна, дзе нарадзіўся знакаміты дзяржаўны дзеяч, ёсць памяtnы знак у яго гонар.

У ПРАЕКЦЕ —

КАНСТАНЦІН АСТРОЖСКІ...

Сёння ў вобласці з'яўляецца ўсё больш помнікаў славытым старажытным асобам. Летась каля замка ў Гродне з'явіўся каменны князь Давыд Гарадзенскі, які заваяваў славу сваімі подзвігамі ў барацьбе з крыжакамі.

У наступным годзе з'явіцца помнік заснавальніку Дзятлава — Канстанціну Астрожскаму. Ужо абвешчаны конкурс эскізных праектаў.

Упершыню Дзятлава згадваецца ў летапісе 1498 года, калі на падараных гетману Астрожскаму землях было заснавана мястэчка. Першым будынкам стала драўляная крэпасць, якая праіснавала 200 гадоў і адыграла значную ролю ў гісторыі горада. Нездарма яе вобраз быў прыняты за аснову сучаснага герба горада.

Вяртаецца старажытны вобраз у Навагрудак. Тут устаноўлены памяtnы знак «Уязная брама». Нядаўна, на пачатку мая, каля яе з'явілася скульптура рыцара — абаронцы горада. Яе аўтар — вядомы беларускі скульптар Генадзь Буралкін. Стварэннем манумента займаўся калектыў у складзе дзсяці чалавек. І гэта яшчэ не канчатковы выгляд брамы. На ёй з'явіцца 12 барэльефаў з розных гістарычных перыядаў Навагрудка. На мясцовым заводзе металавырабаў вядзецца работа па коўцы варотаў. Брама набудзе свой канчатковы выгляд у канцы верасня, а 5 кастрычніка, падчас святкавання 975-годдзя Навагрудка, адбудзецца ўрачыстае адкрыццё кампазіцыі.

Маргарыта УШКЕВІЧ.

НАВІНКІ «БАЗАРНАГА» ЛЕТА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Нядаўна арганізавалі чарговае «квартальнае» свята непаслушэнства, прысвечанае Дню абароны дзяцей. Арганізатары абяцалі гарэзную вечарынку. І яна, хай ненадоўга, але вярнула нават дарослых у свет рознакаляровых дражэ, вялікіх дрэў-хатак і самых-самых прыгод на ўсю галаву. Акрамя таго, публіка ўбачыла светлае шоу.

Між іншым, усе ахвотныя могуць стаць удзельнікамі праекта ў якасці артыста. Трэба толькі патэлефанаваць, а лепш напісаць у Цэнтр культуры «Віцебск», расказаць аб сваім захапленні. Плюс абавязкова неабходны спасылкі на фота- і відэаматэрыялы. І, калі ўсё добра, з дырэкцыі звязуцца з самымі яркімі талентамі, каб даць магчымасць адкрыць сваё сэрца публіцы.

Вулічных канцэртаў на «базары» стане больш. Як і ў апошнія гады, гараджан і гасцей горада будуць здзіўляць, забавляць, весяліць удзельнікі фесту вулічнага мастацтва «На сямі вятрах». Ён штогод набірае моц, пашырае геаграфію ўдзельнікаў, займае ўсё больш прасторы фестывальнага горада.

Упершыню на фэсце

Сёлета на «Славянскім базары ў Віцебску» адбудзецца прэм'ера танцавальнага праекта Dream Dance Fest. Міжнародная танцавальнае спаборніцтва пройдзе 14 ліпеня. Падчас яго запланаваны турнір па Just Dance. Як удакладніў Глеб Лапцкі, новы «базарны» праект прадугледжвае майстар-класы ад вядомых харэографіаў, танцавальных адборы і выпрабаванні.

Упершыню на «базары» 13 ліпеня ў Летнім амфітэатры пройдзе КВЗ-канцэрт чэмпіёнаў і фіналістаў вышэйшай лігі Міжнароднага саюза Клуба Вясёлых і Знаходлівых. Павесяліць фестывальны Віцебск збіраюцца чатыры вядомыя каманды з Расіі. Наконт землякоў, нашу краіну прадставіць каманда BELARUS Мінскага трактарнага завода. Пацешыць глядачоў даверылі і віцебскай дзіцячай камандзе «Трусы-ваяўнікі», якая ўдзельнічае ў аналагу КВЗ для дзяцей. Не выключаецца, што з часам арганізуюць турнір КВЗ за Кубак «Славянскага базару ў Віцебску».

Першы раз на «базары» выступіць Дзяржаўны балет на лёдзе з Санкт-Пецярбурга. Гэта ўнікальны калектыў, бо ён злучае традыцыі знакамітай на ўвесь свет рускай балетнай класікі і катання на лёдзе найвышэйшага ўзроўню майстэрства. У пастаноўках бяруць удзел майстры спорту. У віцебскім льядовым палацы спорту плануюць 13 і 14 ліпеня паказаць «Папялушку» і «Лебядзінае возера».

А яшчэ (таксама ўпершыню) у філармоніі разам выступяць унікальныя калектывы: актэт балалаек «Віцебскія віртуозы» і піцёрскі ансамбль «Церам-квартэт».

І падворкі з «фішкамі»

У абласным цэнтры з'яўляецца ўсё больш невялічкіх прыватных гатэляў. У свой час менавіта дэфіцыт нумароў быў адной з турбот работнікаў дырэкцыі фэсту. Але месцаў пражывання прыбывае. Напрыклад, параўнальна нядаўна пачаў працаваць гатэль недалёка ад шагалаўскага музея. Адкрыюць яшчэ адзін у старым доме, які выкупілі на аўкцыёне.

І ў гатэляў ёсць «фішкі». Напрыклад, у гатэльным комплексе «Ветразь» — нумары, аформленыя ў арыгінальным стылі. Ёсць «Бульбаш», «Таямніцы вялікага князя», «Легенды Косаўскага замка», «Паданні Мірскіх вежаў» ды іншыя.

У цэнтры Віцебска павялічваецца і колькасць кавярняў, рэстаранаў. І добра, што сярод іх ёсць і бюджэтныя.

Сёлета ўсё больш будзе прысмакаў і сюрпрызаў на тэрыторыі падворкаў рэгіёнаў Віцебшчыны. Кожны раён хоча як мага больш цікава рэкламаваць свае кулінарныя традыцыі, турыстычны патэнцыял, аб'екты і праекты для інвестараў. Таму на кожным падворку ёсць што паесці і купіць. Ды плюс можна паслухаць выступленні самадзейных артыстаў.

Самым гарачым перыядам у рабоце віцебскага аэрапорта лічацца чэрвень і ліпень, калі пачынаецца падрыхтоўка і праводзіцца «базар». У гэты час прылятаюць у Віцебск самалёты з многіх краін свету. У якасці пасажыраў — удзельнікі фестывалю. Улічваючы, што аэрапорт абслугоўвае рэйсы, на якіх прылятаюць знакамітасці, яго называюць яшчэ і зорным.

«Звязда» ўжо паведамляла, што падчас фэсту будзе курсіраваць дадатковы цягнік з Мінска ў Віцебск і назад. Са сталіцы Беларусі ў «базарную» адпраўляецца ў 12.42, назад — у 1.30. Паездка зойме каля чатырох гадзін.

Іншаземцам упершыню сёлета не спатрэбяцца візы, калі яны прад'явяць пагранічнікам білеты на канцэрты. І квіткі сталі актыўней купляць жыхары суседніх з Віцебшчынай Латвіі і Літвы.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.